

Position paper Ronde Tafelgesprek Veteranennota 2022-2023

Met de BNMO als particulier initiatief en vrijwilligersorganisatie, die wordt gefinancierd vanuit het Vfonds (en daar zeer dankbaar voor is), tevens voorloper van ongeveer alles, vanaf 1945 dus ook als schatplichtige, zijn wij blij dat met de komst van de Veteranenwet en het Veteranenbesluit en er inmiddels ook veel goed gaat. Van de plm. 102.000 veteranen vraagt plm. 4% bijzondere aandacht en dat zijn juist de mensen die lid zijn van de BNMO. Met de komst van deze wet en besluit is 'het wat' benoemd maar wat de BNMO betreft nog lang niet volledig in haar werking en uitwerking en zeker 'het hoe', oftewel het echt in werking krijgen van datgeen wat wordt bedoeld en vraagt nog behoorlijk wat aandacht, tijd en afstemming. Een afstemming die op onderdelen te wensen over laat, ik kom hier nog op terug.

Kijkend naar de huidige voorliggende veteranennota is de BNMO helaas hier niet vooraf in gekend ondanks de duizenden leden, zowel gewonde veteranen als dienstslachtoffers die wij vertegenwoordigen!

We kennen dan ook nog een grijs gebied waar het gaat om de toekenning van de veteranenstatus, de definitie van een veteraan is duidelijk of lijkt duidelijk, maar wie hem uiteindelijk krijgt toegewezen is niet altijd even duidelijk. Ik kom hier nog kort op terug.

Graag vragen wij aandacht voor de positie van dienstslachtoffers die (nog) geen veteranenstatus hebben. Van de circa 12.500 dienstslachtoffers, die in en door de militaire dienst een fysieke of psychische aandoening hebben opgelopen, heeft maar liefst tweederde geen veteranenstatus. Maar hoewel zij in het Veteranenbesluit (de nadere uitwerking van de Veteranenwet) wel als groep genoemd worden in het kader van de bijzondere zorgplicht van Defensie, blijken zij in de praktijk tegen drempels aan te lopen als het gaat om adequate zorg- en hulpverlening. Het komt zelfs voor dat zij bij het Veteranenloket te horen krijgen dat ze daar niet terecht kunnen omdat ze geen veteraan zijn. Wij horen in Doorn helaas vaker dat met name dienstslachtoffers die geen veteranenstatus hebben geen beroep kunnen doen op het 24/7 loket. Het managen van verwachtingen alsook de mogelijkheden die het ministerie van Defensie biedt vanuit art. 18 van de bijzondere zorgplicht verdient een evaluatie en zeker meer armslag voor de uitvoeringsorganisaties. Van onze leden krijgen wij ook klachten dat zij een beroep doen op noodhulp en regelmatig pas na enkele dagen kunnen worden teruggebeld.

Ook over de ondersteuning vanuit het ABP/BRD (Defensie) ontvangen wij helaas veel klachten waar het gaat om de rechten die onze leden hebben, het ABP geeft aan dat onze leden 'een haalplicht hebben en zij geen brengplicht!' hetgeen alleen al tot afstand leidt! Ook op het gebied van erkenning schort er het een en ander aan voor dienstslachtoffers zonder veteranenstatus. Zo komen zij niet in aanmerking voor het overigens pas in 1990 ingestelde Draag Insigne Gewonden (DIG) en er is ook geen ander eerbewijs dat aan deze voor het leven gewond geraakte militairen kan worden toegekend. Ik kan daar schrijnende voorbeelden van noemen. Volgende maand is het 40 jaar geleden dat zeven militairen in vredestijd om het leven kwamen doordat een antipersoneelsmijn

explodeerde in een leslokaal vol dienstplichten. Daarbij kwamen zeven militairen, inclusief de instructeur, om het leven en raakten 15 dienstplichtigen veelal voor het leven (zwaar) gewond. Zij hebben nooit erkenning gekregen voor het offer dat zij - notabene in vredetijd! - hebben gebracht. Extra pijnlijk is dat dit catastrofale ongeluk voorkomen had kunnen worden als Defensie zijn eigen veiligheidsregels goed had nageleefd, zo bleek dit ook uit een Ombudsmanrapport in 1999. In ons magazine de Kareoler, ik heb een aantal exemplaren hiervan bij mij, staat deze maand een interview met een van de gedupeerde oud-militairen die zich over dit gebrek aan erkenning beklagt.

Overigens lijkt het er sterk op dat de lat om in aanmerking te komen voor het DIG steeds hoger komt te liggen. Uit de Veteranennota blijkt dat het DIG in 2022 slechts 17 keer is toegekend, het laagste aantal sinds de criteria voor dit eerbewijs in 2017 zijn aangepast.

Blijkens informatie is er een commissie vanuit het ministerie van Defensie die zich bezig houdt met het decoratiestelsel. Mij lijkt het niet meer dan logisch dat zoals wij hier bij u aanwezig mogen zijn, dat ook wij daar bij worden betrokken als partner met kennis van zaken!

Ten aanzien van dienstslachtoffers signaleren wij nog een verontrustende tendens. Zo zijn blijkens de Veteranennota ook het afgelopen jaar de wachttijden voor de keuringen voor het militair invaliditeit pensioen (het MIP) wederom gestegen. Dit ondanks eerdere kritische rapporten met aanbevelingen daarover van de Veteranenombudsman en de daaropvolgende maatregelen van Defensie. Deze blijken volstrekt onvoldoende waardoor de normtijd van 180 dagen inmiddels richting verdubbeling gaat! Ook bereiken ons signalen dat de gewenste termijnen voor het in gang zetten van het maatschappelijk werk voor veteranen en dienstslachtoffers niet altijd gehaald worden en dat de maximaal gewenste caseload van maatschappelijk werkers overschreden wordt. Maatregelen om de werkdruk ook hier te verlagen achten wij dan ook echt noodzakelijk. Hier wordt overgeslagen dat 'het wat' met alle vinkjes wel op groen staan en iedereen denkt dat het zo is geregeld en werkt. Maar het 'wat', kent een eigen dynamiek en dus vertaalslag naar 'het hoe', hoe vertaalt o.a. de wetenschap en onze kennis van zaken zich naar de praktijk en wees daarin niet rigide vanuit systeemdenken, immers een systeem is een instrument om tot oplossingen te komen en moet geen doel op zich zijn. Het leed is onoverkomelijk voor hen die het betreft, hun partners en gezinnen, tot ver achter de voordeur. Uit huis plaatsingen, geen vervangende opvang en/of woonruimte komt veel voor, tot zelfs levensbeëindigingen.

Kijk naar de toekenning ten aanzien van de patriotmissie en de misvatting van de ontwerper, dat is achteraf dus ook niet goed gegaan qua erkenning. Dit zul je goed tevoren moeten regelen en afstemmen, op papier klopt het misschien, maar hoe lopen wij de openingen qua beloftes nu echt dicht.

Het stemt ons tevreden dat na jaren discussie ook het MIP (Militair Invaliditeits Pensioen) behoorlijk is verhoogd, met dank aan de minister en haar ministerie, eveneens dank aan de vakbonden die hierin deze achterstelling voor de BNMO hebben verwoord. Tevens stemt het ons tot tevredenheid dat er ten aanzien van het PTSS-protocol eindelijk overeenstemming is bereikt met een plan van aanpak voor de aanbevelingen die door een begeleidingscommissie al in 2016 zijn gedaan n.a.v. een evaluatierapport. Het zijn en blijven zeer lange lijnen, helaas en zeker voor hen die in

afwachting zijn! In de defensienota lezen we dat een coördinator is aangesteld om deze aanbevelingen eindelijk uit te gaan voeren. Gezien het (te) lange voortraject en de vele dienstslachtoffers die hier de dupe van zijn, zouden wij er op willen aandringen dat dit nu met de grootste voortvarendheid wordt opgepakt.

Positief ook, zijn wij over het door Defensie overgenomen advies van het LZV/NLVi om veteranen die na het doorlopen van twee behandeltrajecten nog restklachten hebben, de mogelijkheid geboden moet worden voor de aanschaf van een hulphond. Graag wijzen wij er ook hier op dat volgens het Veteranenbesluit ook dienstslachtoffers die geen veteraan zijn hiervoor in aanmerking moeten komen en dat dit in het kader van de bijzondere zorgplicht geen punt van discussie zou moeten zijn. Dat moet dus ook worden meegenomen in de opdracht die de betreffende uitvoeringsorganisatie (het LZV en NLVi al dan niet i.s.m. het ABP) gekregen hebben om een inventarisatie te maken van de behoefte aan o.a. hulphonden. Minister, ondersteun dit en geef ook de echte ruimte die feitelijk ook is geboden, althans veelal vanaf papier.

Voorts zouden wij een door Defensie ingesteld fonds willen bepleiten waarop beschadigde veteranen en/of dienstslachtoffers een beroep kunnen doen als zij, al dan niet in het kader van hun behandeling, een terugkeerreis willen maken naar hun voormalige uitzendgebied maar daar niet de financiën voor hebben. Momenteel worden dergelijke reizen door Defensie gratis aangeboden voor veteranen van Dutchbat III en hun partners n.a.v. de aanbevelingen van de commissie Borstlap. Dat is een goede zaak, want eerder hebben wij vanwege de zware omstandigheden waaronder zij hun taak verricht hebben, en gezien de nasleep van de val van Srebrenica, gepleit voor meer erkenning voor deze veteranen. Maar veel beschadigde veteranen van ook andere missies zitten rond de armoedegrens - wij kennen ze want ze zijn vaak lid van ons, veelal zijn zij ook dienstslachtoffer - en wij zouden ook aan hen een terugkeerreis willen aanbieden. Zij kunnen de kosten van een terugkeerreis simpelweg niet zelf financieren hoewel zij daar, bijvoorbeeld als afsluiting van een behandeltraject, wel baat bij kunnen hebben. Voor hen zou Defensie als vervolg van de nu aan Dutchbat III gratis aangeboden reizen een permanent fonds in het leven moeten roepen waar andere behoeftige veteranen een beroep op kunnen doen. Bijvoorbeeld aan de terugkeerreizen naar Libanon die jaarlijks worden aangeboden door de stichting Weerzien met Libanon., een particulier initiatief. Uiteraard moet daarbij worden voldaan aan een aantal criteria en wellicht ook een eigen bijdrage, maar het zou een mooi gebaar zijn richting veteranen die geen deel uitgemaakt hebben van Dutchbat III maar wel te maken hebben met vergelijkbare problematiek.

Tevens wil ik benadrukken dat de komst van de Veteranenwet toentertijd mede is geëntameerd door de BNMO. Met de komst van deze wet is er ook veel van de zogeheten tafel gegleden en de BNMO, de rechtsvoorgangers van het huidige NLVi, bij veel zaken niet meer betrokken. Daarom wil ik u bedanken dat ook wij weer deze zit hebben met de wens dat dit weer usance mag worden en niet alleen aan deze tafel, maar ook bij het ministerie van Defensie.

Gezien de huidige ontwikkelingen vind ik het vanuit de BNMO zinvol te kijken naar de veteranenstatus en of het niet zinvol is om onderscheid te maken tussen de veteraan en de oorlogsveteraan. Er zijn NAVO partners die dit zo benoemen waarmee je zo een al te groot onderscheid voorkomt en dus vormen van polarisatie, allen hebben gediend en

zijn veteraan. Dit afgezet tegen wat ik al eerder aanhaalde, nl de toewijzing in sommige situaties wie wel of geen veteranenstatus wordt toegekend.

Vrij vertaald, als een jongen of meisje wordt uitgezonden en een voet heeft gezet op de trap van het vliegtuig, vervolgens daar aankomt en bij toeval ziek, zwak of misselijk is geworden en direct terug moet, is hij of zij al veteraan.

Onze zorg zit ook in het verloop bij o.a. HDP van het ministerie van Defensie, daardoor is geen continuïteit gewaarborgd, vrij vertaald: óf er is geen menskracht óf je moet opnieuw beginnen met een relatie en revitaliseren wat eerder is besproken i.c. afgesproken. Veel kennis en gemaakte afspraken raken daardoor verloren en leveren een te groot tijdsverlies op, zeker voor hen voor wie wij het doen.

Mocht er al sprake zijn van 'good governance', dan kan de BNMO niet spreken van een enige vorm van level playing field, ik hoop dat dit met deze bijdrage ook u duidelijk mag worden!

Onze mannen en vrouwen, jongens en meisjes die solliciteren voor een geüniformeerd beroep, door de toelatingscriteria en poort komen, vervolgens worden opgeleid en goed worden bevonden, zich veelal daarna nog specialiseren op verzoek van hun werkgever, en vervolgens op missie in binnen of buitenland worden gestuurd, oftewel inzet- en uitzend geschikt zijn bevonden, en die vervolgens wat oplopen. Dan kan het niet zo zijn dat als zij al fysiek en/of mentaal zijn beschadigd en dat in eerste instantie er wordt gekeken naar hun levensloop, wel of niet moeilijke jeugd, wel of niet relatieproblemen om vooral weg te blijven bij de m.i. ultieme verantwoordelijkheid die je als werkgever verplicht hebt om uit te voeren. Er echt zijn voor ze!

Immers, ze waren toch geschikt bevonden en ze mochten toch op missie en een probleem voor Nederland oplossen!

Tot slot, laten wij ons realiseren dat wij hier over het algemeen gezond zijn van lijf en leden en wel duizenden vragen hebben, maar zij die fysiek en/of mentaal gewond zijn hebben maar een vraag ... weer gezond en vitaal kunnen worden van datgeen zij in en door de dienst hebben opgelopen!

Dank u wel.